

APARIȚIA ȘI GESTIONAREA CONFLICTELOR PRIN MEDIERE

Vasilica-Leontina TUDOR,
Mediator, Drd. U.L.I.M.

Rezumat: Comunicarea își propune să prezinte unele considerații introductive privind apariția și modul de gestionare a conflictelor dintre două părți, persoane fizice sau juridice, prin intermediul medierii ca o modalitate modernă de stingere a diferendelor.

Cuvinte cheie: conflict, diferend, mediere, litigiu, înțelegere, lege, soluționare.

Abstract: The communication it proposes to present some introductory considerations relating to the occurrence and the management of the conflicts between the two parties, individuals or legal persons, through the mediation as a modern way of extinguishing the disputes.

Key words: conflict, dispute, mediation, dispute, understanding, law, settlement.

Apariția conflictului își are sorgintea în contradicția dintre ideile, interesele sau sentimentele diferitelor personaje, care determină desfășurarea acțiunii cu privire la un anumit aspect personal, la nivel de organizație, social și chiar interstatal, având la bază antagonismul de idei care generează dezacordurile dintre cele două părți, fapt ce conduce la declanșarea conflictului.

Gestionarea conflictului este acea artă de a înțelege sau de a încuraja înțelegerea opiniei și a motivelor celeilalte persoane. Scăpat de sub control, conflictul poate crește în spirală, fapt ce poate scăpa de sub control, ducând la rezultate defavorabile cel puțin pentru una dintre părți.

Potivită unei păreri, uneori este nevoie ca părțile aflate în conflict să își stăpânească sentimentele, pentru că negocierea din cadrul medierii în vederea soluționării problemelor nu este un test de putere, ci este o modalitate de a descoperi care sunt nevoile părților, realizarea distincției dintre poziții și interese fiind în mod cert foarte folositoare.[1]

Cicero, spunea că „numai înțelepciunea este în măsură să alunge tristețea din suflete, această teroare permanentă și îngrozitoare”. [2]

Medierea face apel la înțelepciunea părților care sunt în conflict, mediatorul însuși trebuind să aibă înțelepciunea și abilitatea de a înțelege ambele părți și de a observa posibilitatea existenței unei soluții perfecte care să ajute ambele părți să își rezolve problema pentru care doresc să utilizeze procedura medierii, ținând cont de drepturile fiecărei părți.

„Se cere mai puțin timp spre a exprima o ordine decât spre a executa acea ordine”, puncta foarte exact Alex. Cretiescu, [3], ceea ce este perfect adevărat

deoarece de la intenția exprimată de legiuitor, și până la înțelegerea aplicării acelei legi, există o primă și secundă barieră între acceptarea unei noțiuni noi sau între aplicarea unei legi pentru care conștiința personală și cea a societății să fie pregătită mental spre a putea accepta și aplica acea lege. Bineînțeles că, în primul rând trebuie avute în vedere legile moralei, care sunt învățate prin educația primită în familie.

M. Ortolan a subliniat că, în ceea ce privește legile morale, acestea determină respectarea legilor fără să fie nevoie de o constrângere exterioară: „În ceea ce privește legile morale ale activității umane, mijlocul de constrângere este de două feluri: sau este doar în noi; este în noi înșine și noi singuri trebuie să găsim forța care ne va constrânge la acțiune sau la inacțiune conform legii, fără a fi neimpusă printr-o putere exterioară. Este vorba aici de legile moralei propriu-zise; este domeniul moralistului.”[4]

M. Malița opiniază că „nu poți să ai drepturi fără a avea și obligații față de ceilalți. E o formă inseparabilă a dreptului, pentru că, dacă nu le respecti altuia, nu poți să le ceri de la nimeni”, [5, p. 280], ceea ce înseamnă că trebuie procedat cu grija de a nu încălca drepturile celorlalte persoane în momentul când vrei să ai sau să îndeplinești ceva. Fiecare parte la negociere a avut deja, înainte de începerea conflictului, propriile așteptări și proprii drepturi, care apoi nu i-au fost respectate, deoarece, potrivit observației făcute de Winston Churchill „cele mai grave discordii apar numai atunci când ambele părți au la fel de multă dreptate și greșesc la fel de mult.” [6]

Medierea se realizează în baza unui contract încheiat între mediator și părțile aflate în conflict, iar potrivit art. 1166 din Codul civil român, definiția contractului este „acordul de voință dintre două sau mai multe persoane cu intenția de a constitui, modifica sau stinge un raport juridic”, iar art. 1235 și 1236 din Codului civil fac precizarea: cauza este motivul care determină fiecare parte să încheie contractul; cauza trebuie să existe, să fie licită și morală. [7]

Chiar și în cadrul conflictelor de muncă, existența conflictelor de drepturi face posibilă medierea. Potrivit cercetării realizate de M. Gheorghe, în esență, procedura de mediere cuprinde următoarele etape: acordul părților pentru parcurgerea medierii; desemnarea mediatorului; încheierea contractului de mediere: mediatorul convoacă părțile pentru mediere și le explică scopul, limitele și efectele medierii; în activitatea de mediere, mediatorul trebuie să fie nepărtinitor și să asigure un echilibru între părți; părțile pot fi asistate de un avocat sau de alte persoane; la încheierea procedurii de mediere, mediatorul întocmește un proces-verbal semnat de el și de către părți sau de reprezentanții acestora. [8]

Contractul de mediere este un contract multilateral, sinalagmatic, conținând obligații atât între părți, cât și între părți și mediator. Este un contract cu titlu oneros, pentru că părțile contractului urmăresc obținerea unui rezultat. De asemenea, contractul de mediere are o natură juridică de sine stătătoare, având unele asemănări cu contractul de mandat, cu contractul de muncă, contractul de antrepriză, contractul de prestări de servicii, însă are deosebiri care nu îl pot face

asimilabil acestora. [9]

După obiectul lui, contractul de mediere este clasificat în obligația de diligență (sau de mijloace), clasificare care a fost preluată în doctrina română, din doctrina franceză.

Obligația de diligență este îndatorirea debitorului de a depune toată struینța pentru obținerea unui anumit rezultat, fără a se obliga la realizarea acelui rezultat. [10, 11]

Codul civil român, în art. 1481, alin (2), prevede că „, în cazul obligațiilor de mijloace, debitorul este ținut să folosească toate mijloacele necesare pentru atingerea rezultatului promis”. [7]

Contractul de mediere se bazează pe principiul legii voinței părților (*lex voluntatis*), care este una dintre expresiile dreptului internațional privat și care caracterizează principiul autonomiei de voință a părților (sau principiul libertății contractuale), care guvernează condițiile de fond ale actului juridic în general. [12]

În ceea ce privește rezolvarea conflictelor apărute între membrii personalului NATO prin utilizarea medierii, în anexa IX-3 [13] a regulamentelor este reglementată revizuirea administrativă, medierea, reclamații și contestații ale personalului NATO (North Atlantic Treaty Organization), aprobat de Consiliu la 23 ianuarie 2013 și intrat în vigoare la 1 iulie 2013, Astfel, la articolul capitolul 3, Partea 4, este precizat faptul că, există posibilitatea aplicării medierii în ceea ce îi privește pe membrii personalului [14] în caz de existență unei neînțelegeri, înainte de a depune o plângere în scris șefului organismului NATO în cauză, iar șeful organismului NATO, poate, dar nu este obligat să fie de acord cu cererea.

Cu toate acestea, în cazul în care există un acord de mediere, aceasta se desfășoară în conformitate cu normele și procedurile comune adoptate în acest sens de către Organizație, care trebuie să fie în concordanță cu prezenta anexă a regulamentelor care reglementează revizuirea administrativă, medierea, reclamațiile și contestațiilor personalului NATO, specificându-se că Organizația stabilește orientări pentru standardizarea modalităților de rezolvare a neînțelegerilor prin utilizarea procedurilor de mediere la nivel NATO.

Medierea, procedura de mediere, precum și raportul de mediere se marchează "Sensitive - Tribunalul Administrativ – să se ocupe în mod confidențial." În situația în care organismul respectiv aparținător de NATO a fost desființat, cererea de reexaminare administrativă ar trebui să fie prezentată Comandamentului militar superior pentru organisme NATO la care Protocolul de la Paris se aplică sau Statului Major Internațional, în cazul unui organism NATO, la care Acordul de la Ottawa se aplică și implică serviciile unui mediator neutru, calificat, care este numit de către șeful Corpului NATO, în colaborare cu Asociația pentru personal și care nu a fost implicat în nici o legătură directă cu oricare dintre părțile implicate.

O soluționare a litigiului prin mediere se consemnează în scris și este

semnată de către ambele părți, și păstrate la dosarul personal al membrului personalului. În cazul în care medierea nu are ca rezultat soluționarea litigiului membrului personalului, acesta poate depune o plângere la șeful relevant al organului NATO.

Încă din timpuri îndepărtate au existat diferite modalități de rezolvare a conflictelor, astfel că „medierea și arbitrajul erau utilizate cu 1800 de ani î.e.n., pe teritoriul de astăzi al Siriei, pentru rezolvarea disputelor dintre regatele învecinate pe cale diplomatică. În jurul anului 1400 î.e.n., în Egiptul Antic, disputele internaționale din acea vreme erau rezolvate pe cale diplomatică. Între anii 1200 și 900 î.e.n., fenicienii foloseau negocierea pentru rezolvarea conflictelor de natură comercială. Solomon, în jurul anului 960, îndeplinea funcția de arbitru în diverse tipuri de dispute care se nășteau între locuitorii regatului său, cu 500 de ani î.e.n., arbitrajul era folosit în India („*Panchayat*”), și nu în ultimul rând, în jurul anului 400 î.e.n., grecii aveau arbitri publici ale căror decizii erau afișate pe coloanele templelor”. [15 apud 16 p.11- 13, 17]

Conform cercetării sale, V. Crețu afirmă că, „în ceea ce privește Grecia Antică, în secolele VI-IV î.e.n., între statele cetăți au apărut și ulterior s-au dezvoltat [...] negocierile, tratatele religioase, tratatele de pace, de alianță militară, de neagresiune sau de sprijin reciproc, ca și metodele de rezolvare pașnică a diferendelor, între care arbitrajul și mediațiunea”. [18 pp.33-15]

În urma cercetării istoriei Egiptului, A. Weigall, arată că, în anul 2271 î.d.Cr., regele Uahare Kheti (Akhthoes), care a domnit la Teba timp de cincizeci de ani, a redactat o scrisoare plină de sfaturi și de învățăături, adresată moștenitorului său, scrisoare ce a generat atât de multă admirație, încât este citată ca fiind una dintre scrierile clasice ale literaturii egiptene. Astfel, Akhthoes își îndeamnă moștenitorul să conducă cu multă blândețe și fără discriminare toți supușii, și să folosească îndeosebi diplomația: „*În cuvintele tale, dacă vrei să-ți atingi scopul, folosește-te de diplomație; căci pentru un rege, limba este o spadă și cuvântul este cea mai puternică dintre toate armele*”. [19]

În ceea ce privește originea medierii „potrivit istoricilor, primele cazuri de mediere au fost cunoscute în comerțul fenician, iar practica medierii s-a dezvoltat în Grecia Antică și, ulterior, în civilizația romană unde legea recunoștea medierea. De asemenea, se pare că medierea era folosită în Babilon și în Mesopotamia Antică. Justinian este primul împărat roman ce recunoaște medierea în imperiu, în Roma Antică mediatorul fiind cunoscut drept „internuncius”; „medium”; „intercessor”; „philantropus”; „interpolator”; „conciliator”; „interlocutor”, „interpret” și în cele din urmă „mediator” [20 apud 16 pp.111-13, 21, 22] în binecunoscutele „Digestele ale lui Iustinian, care au consfințit practica negocierii.

Hugo Grotius (1583-1645) [23], cunoscut jurist, istoric și diplomat olandez, specialist în drept internațional, explică în lucrarea sa „Despre dreptul războiului și al păcii”, din 1625, faptul că există trei mijloace prin care se poate înlătura

posibilitatea ca o neînțelegere să degenereze într-un război din care decurg deodată nenorociri fără de sfârșit chiar pentru cei nevinovați, aceste trei mijloace fiind: conferințele de pace, convenția de compromis și tragerea la sorți.

Emer de Vattel (1714-1767), jurist, filosof, diplomat, și expert legal, inițiatorul teoriilor care au pus bazele dreptului internațional modern și a filosofiei politice moderne, în lucrarea sa, „Legea națiunilor” din 1758, remarcă un aspect care încă se dovedește a fi actual: „În prezent când afacerile suveranilor Europei sunt atât de conectate, medierea este un mod de conciliere mult folosit”. [24 p.437]

Cu privire la modul de terminare a disputelor dintre națiuni în timp de pace sau în timp de război, E. Vattel [24 pp.276-278] explică faptul că există câteva căi pașnice de stingere a conflictului: compromisul, mediere, arbitrajul și conferințele și congresele. În cazul medierii, Vattel arată că aceasta trebuie să fie făcută de un prieten comun, care să își interpună bune sale oficii dovedind eficacitate în a determina părțile să se întâlnească la jumătatea drumului, să ajungă la o bună înțelegere, să încheie un acord sau un compromis, respectându-și reciproc drepturile, iar dacă problema se referă la un prejudiciu, să se ofere și să se accepte satisfacții rezonabile. În acest caz, în bunele oficii realizate de mediator trebuie să dea dovadă de un grad ridicat de integritate, prudență și adresabilitate, respectând o strictă imparțialitate. Mediatorul i se cere ca să înmoaie polemica insultelor, a jignirilor și a muștrărilor dintre cele două părți, având abilitatea de a calma resentimentele lor, și îndreptarea atenției părților către reconciliere.

Datoria mediatorului, conform lui Vattel, este de a favoriza rezolvarea creanțelor cele mai întemeiate, precum și realizarea restaurarea relațiilor dintre cele două părți, dacă acest lucru stă în puterea sa de convingere, nefolosind scrupulozitatea justiției rigide, el nefiind judecător, ci un conciliator, iar îndeletnicirea, activitatea sa este să procure pacea, detreminând părțile să își relaxeze pretențiile în vederea rezolvării conflictului. Necesitatea medierii este prezentată de Monseniorul Emer de Vattel, în ceea ce privește tratatele de pace, unde face specificarea că mediatorul nu este garantul tratatului de pace, acesta reprezentând un angajament de prea mare importanță de a fi impus cuiva fără consimțământul clar al acestuia.

M.Malița arată faptul că, în 1967, România a avut un rol discret de conciliere între Egipt și Israel, aplicând metoda concilierii în termenii relațiilor diplomatice cu cele două părți implicat, conciliere care nu a avut sorți de izbână la acel moment.[5 pp. 253-254]

Concilierea prezintă asemănări cu medierea, dar spre deosebire de mediator, comisia de conciliere este un organ independent, cu un pronunțat caracter instituțional și care are o autoritate politică proprie, și nu un simplu element de acțiune între părțile aflate în diferend.[18 p.257]

În încercarea de a defini rolul statului întru îndrumarea comporamentului oamenilor, Will Durant îl citează pe Spinoza: țelul ultim al statului nu este acela de

a-și domina oamenii, nici acela de a-i controla prin teamă, ci mai curând acela de a-l elibera pe om de frică, astfel încât să poată trăi și acționa fără a-și face rău sieși sau semenilor săi. Scopul statului nu este de a transforma niște ființe raționale în brute sălbatice sau în mașini (ca, bunăoară, în război); statul trebuie să facă în așa fel încât trupurile și mințile lor să funcționeze complet. Trebuie să îi îndrume pe oameni să trăiască potrivit adevăratei rațiuni și, de asemenea, să practice adevărata rațiune. Scopul statului este, într-adevăr, libertatea”[25], de aceea considerăm că societatea trebuie să fie scoasă din zona de conflict interior și exterior, în așa mod încât să dezvolte relații sociale bazate pe încredere între semeni, precum și pe înțelegerea problemelor societății. În acest sens, mediere este pasul timid dar ferm pe care trebuie să îl încurajăm cu toții pentru reducerea conflictelor interpersonale și pentru rezolvarea celor existente.

Concluzii

Putem concluziona că, în ceea ce privește conflictul, acesta apare odată cu contradicția dintre ideile, interesele sau sentimentele diferitelor personaje, care determină desfășurarea acțiunii cu privire la un anumit aspect personal, la nivel de organizație, social și chiar statal, iar dezacordurile dintre cele două părți aflate în conflict pot fi mediate, atâta timp cât există dorința de reîntoarcere la normalitate. Medierea apelează la înțelegerea și înțelepciunea părților care sunt în conflict, iar mediatorul trebuie să aibă abilitatea de a înțelege problemele ambelor părți, precum și de sesiza existența unor soluții care să folosească ambelor părți astfel încât acestea să își rezolve problema pentru care se află în conflict.

Medierea poate avea loc atât la nivel personal, cât și la nivel statal, interstatal, organizațional, corporatist etc., dar, în căutarea soluțiilor benefice pentru ambele părți, mediatorul trebuie să cunoască profund legile, pentru a nu îndemna părțile să ia decizii cu caracter ilicit.

Încurajarea medierii este benefică întregii societăți din mai multe puncte de vedere, și anume:

- lasă spațiu ceva mai lejer instituțiilor statului să se ocupe în continuare de infracțiunile grave și foarte grave, degrevând instanțele de judecată de un număr mare dosare care pot fi soluționate și de către părțile din conflict, în mod amiabil;

- rezolvă într-un timp considerabil mai scurt conflictul prin recuperarea pagubelor;

- scutește statul de plata cheltuielilor închisorii pentru infracțiunile care se puteau stinge prin împăcarea părților, recuperarea prejudiciului și retragerea plângerii penale;

- medierea educă societatea civică prin implicarea în rezolvarea conflictelor personale;

- medierea dă posibilitatea de a-l face pe infractor să își înțeleagă greșeala, să-și înțeleagă vina prin conștientizarea suferinței pe care i-a provocat-o victimei, pentru că este necesar ca el să înțeleagă pericolul la care a expus victima.

Este demn de reținut că medierea este și o cale de înțelegerea a aspectelor care i-au determinat pe cei care folosesc violența pentru a-și impune punctul de vedere. În acest sens, făptuitorul trebuie să conștientizeze el însuși ce anume l-a durut atât de tare și a lăsat nevindecat în sine însuși, încât a simțit impulsul să rănească pe cineva ca să se vindece, deși i-a încălcat drepturile.

Medierea nu se desfășoară doar pentru a le reaminti părților de violența care s-a desfășurat și de paguba produsă, ci pentru înțelegerea mobilului care a declanșat decizia personală a făptuitorului.

Bineînțeles că, aceasta încercare de a-l face pe făptuitor să-și conștientizeze fapta nu înseamnă găsirea unei scuze pentru violență, ci, în primul rând trebuie să înțeleagă faptul că trebuie să repare paguba și/sau suferința produsă victimei prin acțiunea exercitată de el, indiferent de contextul social sau personal în care a decis să acționeze împotriva victimei.

Referințe bibliografice:

1. Baden Eunson, *Managementul conflictului*, Editura Remind, Craiova, 2015, pp.84-85.
2. Cicero, *Despre supremul bine și supremul rău*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 57.
3. Alex. Cretiescu, *Comentariu al Codicilor României, Alecsandru Ioan I*, Imprimeria Statului, București, 1865, p. 47.
4. M. Ortolan, *Résumé des éléments de Droit Pénal*, Henri Plon, Imprimeur-Editeur, Paris, p. 2.
5. Mircea Malița, Dan Dungaciu, *Istoria prin ochii diplomatului*, Editura RAO, București, 2014, p. 280.
6. James C. Humes, *Vorbele de duh ale lui Winston Churchill*, Editura Humanitas, 2008, p. 38.
7. *Legea nr 287/2009*, privind Codul civil român, astfel cum a fost republicată în temeiul art.218 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil român, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011. Legea nr. 287/2009 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 522 din 24 iulie 2009, a fost modificată prin Legea 71/2011 și rectificată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 și Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489, din 8 iulie 2011.
8. Monica Gheorghe, *Căi amiabile de soluționare a conflictelor de muncă*, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 347.
9. Constantin Coadă, *Legislația medierii. Note, comentarii și explicații*, Editura Universul Juridic, București, 2013, pp.65-66.
10. Mariana Rudăreanu (coordonator), Gheorghe Babonea, Nicolae Pușcaș, Nicu Vintilă, *Obligații. Responsabilitatea*, Editura Fundației România de Măine,

- București, 2008, p. 14.
11. Mariana Rudăreanu, *Obligații. Contracte*, Editura Fundației România de Mâine, București, 2006, p.17.
 12. Adrian Pricopi (coordonator), Bianca Droc, Claudiu D. Butculescu, *Drept internațional privat, vol.I*, Editura Fundației România de Mâine, București, 2009, p. 140.
 13. http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2014_09/140917-CPR-Annex_IX-en.pdf , pp. 2-4], accesat la data: 18.10.2016
 14. http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2014_09/140917-CPR-Annex_IX-en.pdf , accesat la data: 18.10.2016
 15. Jerome T. Barrett, Joseph P. Barrett, *A history of Alternative dispute resolution: The story of a political, cultural and social movement*, Jossey-Bass, San Francisco, 2004.
 16. Daniel Zeno Șuștag, *Filosofia medierii. O abordare filosofică a sistemelor ADR*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 87.
 17. Zeno Șuștag, Claudiu Ignat, *Modalități alternative de soluționare a conflictelor (ADR)*, Editura Universitară București, 2008, p.11.
 18. Vasile Crețu, *Drept internațional public*, Ediția a V-a, Editura Fundației România de Mâine, București, 2008, p. 33.]
 19. Arthur Weigall, *Istoria Egiptului antic*, Editura Artemis, București, 2012, pp. 74-75.
 20. <http://en.wikipedia.org/wiki/Mediation>
 21. Diana-Ionela Ancheș, *Medierea în viața social-politică*, Editura Universitară, București, 2010, p.111.]
 22. Nicolae Zecheru, *Medierea unor conflicte de natură penală, alternativă pentru modernizarea sistemului judiciar*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2013, p.19.
 23. Hugonis Grotii, *De iure belli ac pacis* (Hugo Grotius, *Despre dreptul războiului și al păcii*), Intreprinderea Poligrafică „13 decembrie 1918”, București, 1968, pp.568-572.
 24. Monsieur Emer de Vattel, *The Law of Nations or the Principles of Natural Law Applied to the Conduct and to the Affairs of Nations and of Sovereigns*, from the new edition, by Joseph Chitty, EsQ., barrister at law, with additional notes and references, by Edward D. Ingraham, EsQ., Philadelphia: T. & J. W. Johnson & Co., Law Booksellers, 1888, Entered according to Act of Congress, in the year 1852, by T. & J. W. JOHNSON, in the Clerk's Office of the District Court of the Eastern District of Pennsylvania. pp.276-278, 437.
 25. Will Durant, *Secolul lui Ludovic XIV. Aventura intelectuală. 1648-1715*, Editura Prietenii Cărții, București, 2007, p. 240.

Prezentat la: 11.09.2017